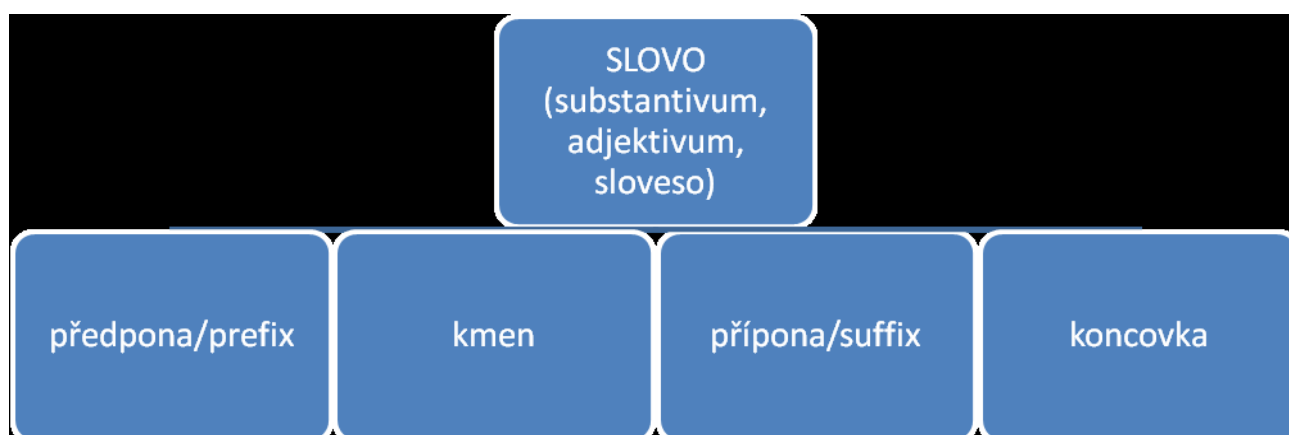

Lexikální a morfologická analýza slova

Slovo můžeme rozdělit na dva základní segmenty: Lexikální/slovotvorný segment je tvořen kmenem, (někdy jen kořenem) a afixy. Tedy prefixy/předponami a suffixy/příponami/. Předpon i přípon může být v jednom slově více. Při flexi = skloňování/časování se nemění. Tvarotvorný segment je tvořen koncovkou. Pouze ta (s výjimkou alternací v kmeni) se při flexi mění. Příklad: *ne- přát-el-stv-(í)m*.

Podrobná struktura slova může vypadat

takto:

- V některých případech kvůli hláskoslovnému vývoji neurčíme hranice mezi příponou a koncovkou. Splývají.
- Předpony i přípony lze kumulovat v jediném slově.
- Kmen chápeme jako nejdůležitější část nejbližšího předcházejícího slova při odvozování. Je to část, která se v obou slovech opakuje. Tedy například určíme-li slovo *podarování*, které bylo vytvořeno z předcházejícího slovesa *darovat* a toto z *dar*, určíme jako slovotvorný základ část *-dar-*.
- V latině, z níž se i dnes tvoří stále další odborná slova, určíme **kmen** buď z tvaru **genitivu singuláru** u substantiv a adjektiv. Kmen je to, co zůstane po odtržení genitivní koncovky. (Ve slovnících je genitiv singuláru vždy uveden na druhém místě za nominativem singuláru. Je-li kmen shodný v obou pádech, uvádí se na druhém místě jen koncovka genitivu sg.) Například: České slovo *laborant* je z latinského slova *laborans*, gen. *laborantis* = *pracující* má kmen *laborant-*. Odtrhli jsme genitivní koncovku *-is*. Slovo *expiratio, onis, f.* = vydechování; též doba účinnosti zj. léku: koncovka genitivu sg. je *-is*. Zůstává tedy kmen rekonstruovaný z genitivu: *expiratio-*. Do češtiny přešlo v podobě *expirace*.

Latinská slova byla a jsou přebírána do dalších jazyků a terminologie právě v podobě genitivního kmene a jazyky jako čeština (užívající pádové koncovky/flektivní) k tomuto latinskému kmeni přidávají koncovky dle českých vzorů.